

PEDAGOG KADRLARNING UZLUKSIZ KASBIY RIVOJLANISHI: “KASBIY RIVOJLANISH KUNI” VA “KASBIY RIVOJLANISH SOATI” MODELINING TASHKILIY-USLUBIY TAHLILI

Ismailov Abduvali Abdumalikovich,

*A. Avloniy nomidagi pedagogik mahorat milliy instituti rektori,
pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
abduvaliismailov@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0002-4228-5078>*

Annotatsiya: Maqolada umumiy o'rta ta'lim muassasalarida pedagoglarning uzluksiz kasbiy rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan “Kasbiy rivojlanish kuni” (KRK) va “Kasbiy rivojlanish soati” (KRS) modelining mohiyati, mazmuni hamda tashkiliy-uslubiy jihatlari yoritilgan. Tadqiqotda mazkur modelning huquqiy-normativ asoslari, kaskadli tayyorlov tizimining tarkibiy-funksional xususiyatlari, ishtirokchilar bo'g'inlari o'rtasidagi o'zaro aloqalar, raqamli boshqaruv platformasi-ning roli hamda xalqaro hamkorlik mexanizmlari o'rganilgan.

Kalit so'zlar: uzluksiz kasbiy rivojlanish, kasbiy rivojlanish kuni, kasbiy rivojlanish soati, kaskadli model, master-trener, mentor-o'qituvchi, raqamli ta'lim platformasi, pedagogik mahorat, ta'lim sifati, monitoring tizimi.

Непрерывное профессиональное развитие педагогических кадров: организационно-методический анализ модели “День профессионального развития” и “Час профессионального развития”

Исмаилов Абдували Абдумаликович,
ректор Национального института
педагогического мастерства имени А.Авлони,
Доктор философии по педагогическим
наукам (PhD), доцент

Аннотация: В статье освещены сущность, содержание и организационно-методические аспекты модели “День профессионального развития” (ДПР) и “Час профессионального развития” (ЧПР), направленной на обеспечение непрерывного профессионального развития педагогов в общеобразовательных учреждениях. В исследовании изучены нормативно-правовые основы данной модели, структурно-функциональные особенности каскадной системы подготовки, взаимосвязи между уровнями участников, роль цифровой платформы управления, а также механизмы международного сотрудничества.

Ключевые слова: непрерывное профессиональное развитие, день профессионального развития, час профессионального развития, каскадная модель, мастер-тренер, ментор-учитель, цифровая образовательная платформа, педагогическое мастерство, качество образования, система мониторинга.

Continuous professional development of teachers: organizational and methodological analysis of the model “Professional development day” and “Professional development hour”

Ismailov Abduvali Abdumalikovich,
*Rector of the National Institute of Pedagogical
Skills named after A.Avloni
Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical
Sciences, Associate Professor*

Abstract: *The article highlights the essence, content, and organizational-methodological aspects of the model “Professional Development Day” (PDD) and “Professional Development Hour” (PDH) aimed at ensuring continuous professional development of teachers in general secondary*

educational institutions. The study explores the regulatory and legal foundations of this model, the structural-functional features of the cascade training system, the interconnections among participant levels, the role of the digital management platform, as well as the mechanisms of international cooperation.

Keywords: *continuous professional development, professional development day, professional development hour, cascade model, master-trainer, mentor-teacher, digital education platform, pedagogical mastery, education quality, monitoring system.*

XXI asr ta'lim taraqqiyotining global tendensiyalari pedagog kadrlarning uzluksiz kasbiy rivojlanishini (Continuous Professional Development – CPD) ta'lim sifatini ta'minlovchi asosiy omillardan biri sifatida e'tirof etmoqda [4; 5; 15]. Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkilotining (OECD) o'qituvchilar va ta'lim muhitini o'rganishga bag'ishlangan TALIS xalqaro tadqiqotida o'qituvchining ish o'rnida amalga oshiriladigan kollegial kasbiy rivojlanish tadbirlarida muntazam ishtirok etishi o'quvchilarning ta'lim natijalari va akademik motivatsiyasiga sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatishi qayd etilgan [9]. Ushbu kontekstda o'tgan asrning oxirida shakllangan an'anaviy “bir martalik”, ish faoliyatidan ajratilgan tarzdagi malaka oshirish modeli o'rnini uzluksiz, ish o'rnida amalga oshiriladigan, hamkorlikka asoslangan va kontekstga moslashtirilgan kasbiy rivojlanish modellari egallab bormoqda [5; 7].

O'zbekiston Respublikasida 2024-yildan boshlab pedagog va mutaxassis kadrlarning uzluksiz kasbiy rivojlanishini ta'minlovchi yangi tashkiliy-uslubiy model – “Kasbiy rivojlanish kuni” (KRK) va “Kasbiy rivojlanish soati” (KRS) tadbirlari bosqichma-bosqich joriy etilmoqda [1]. Ushbu model nafaqat o'qituvchining bir martalik kursdan o'tish

tartibini almashtiradi, balki uni umumta'lim muassasasining kundalik ish faoliyatining integratsiyalashgan qismiga aylantiradi. Modelda kaskadli tayyorlov, mentorlik tizimi, raqamli platforma orqali monitoring hamda xalqaro hamkorlik elementlari o'zaro birlashtirilgan.

Tadqiqotning dolzarbligi quyidagi omillar bilan belgilanadi:

birinchidan, O'zbekistonda 2026-yil mart oyiga qadar tizim qamroviga yarim millionga yaqin o'qituvchi jalb etilgan bo'lib, bu tarixiy miqyosdagi institutsional o'zgarishni anglatadi;

ikkinchidan, KRK va KRS modeli mintaqaviy tajriba sifatida boshqa Markaziy Osiyo davlatlari uchun ham qiziqish uyg'otmoqda;

uchinchidan, raqamli platformaning (krk.avloniy.uz) joriy etilishi tadbirlar samaradorligini real vaqt rejimida o'lchash imkonini beradigan empirik baza yaratadi.

Shu bilan birga, mazkur modelning tashkiliy-uslubiy mexanizmlari hozircha ilmiy nashrlarda yetarli darajada tahlil qilinmagan.

Mazkur tadqiqotning maqsadi joriy etilgan “Kasbiy rivojlanish kuni” va “Kasbiy rivojlanish soati” modelining huquqiy-tashkiliy asoslari, ishlash mexanizmi, statistik qamrov ko'rsatkichlari hamda raqamli boshqaruv tizimini ilmiy jihatdan tahlil qilish, ushbu modelning kuchli va zaif tomonlarini aniqlash hamda

uni rivojlantirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

O'qituvchining kasbiy rivojlanishi muammosi pedagogika fanining asosiy yo'nalishlaridan biri bo'lib, jahon adabiyotlarida bir necha o'n yillar davomida tadqiq etib kelinmoqda. T.R.Guskey o'zining klassik tadqiqotida kasbiy rivojlanish va o'qituvchi xulq-atvoridagi o'zgarishlar o'rtasidagi sababiy bog'liqlikni o'rganib, samarali kasbiy rivojlanish o'quvchi natijalaridagi o'zgarishlar orqali o'qituvchi e'tiqodlariga ta'sir qilishini ko'rsatib o'tgan [6]. L.Darling-Hammond va hammualiflar tomonidan amalga oshirilgan keng qamrovli meta-tahlilda samarali kasbiy rivojlanish dasturlarining yetti asosiy xususiyati – fan-mazmunga e'tibor, faol ta'lim, hamkorlik, namunaviy modellar, ekspert ko'magi, mulohaza va qayta aloqa hamda davomiylik aniqlangan [4].

L.M.Desimone tomonidan taklif qilingan kontseptual asos kasbiy rivojlanish dasturlarining ta'sir ko'rsatish zanjirini nazariy jihatdan modellashtiradi: kasbiy rivojlanish → o'qituvchining bilim va e'tiqodlaridagi o'zgarishlar → ta'lim amaliyotidagi o'zgarishlar → o'quvchi natijalaridagi o'zgarishlar [5]. Mazkur zanjirning ishlashi uchun beshta tarkibiy element zarur: fan-mazmunga yo'naltirilganlik, faol ta'lim, kogerentlik, davomiylik va kollegiallik. Shu nuqtai nazardan, KRK va KRS modeli ham huddi shunday tarkibiy elementlarga ega bo'lib, fanlar kesimida tashkil etilishi, mentor-o'qituvchilar orqali interaktiv mashg'ulotlar o'tkazilishi va davlat siyosati bilan kogerentligi e'tiborga molik.

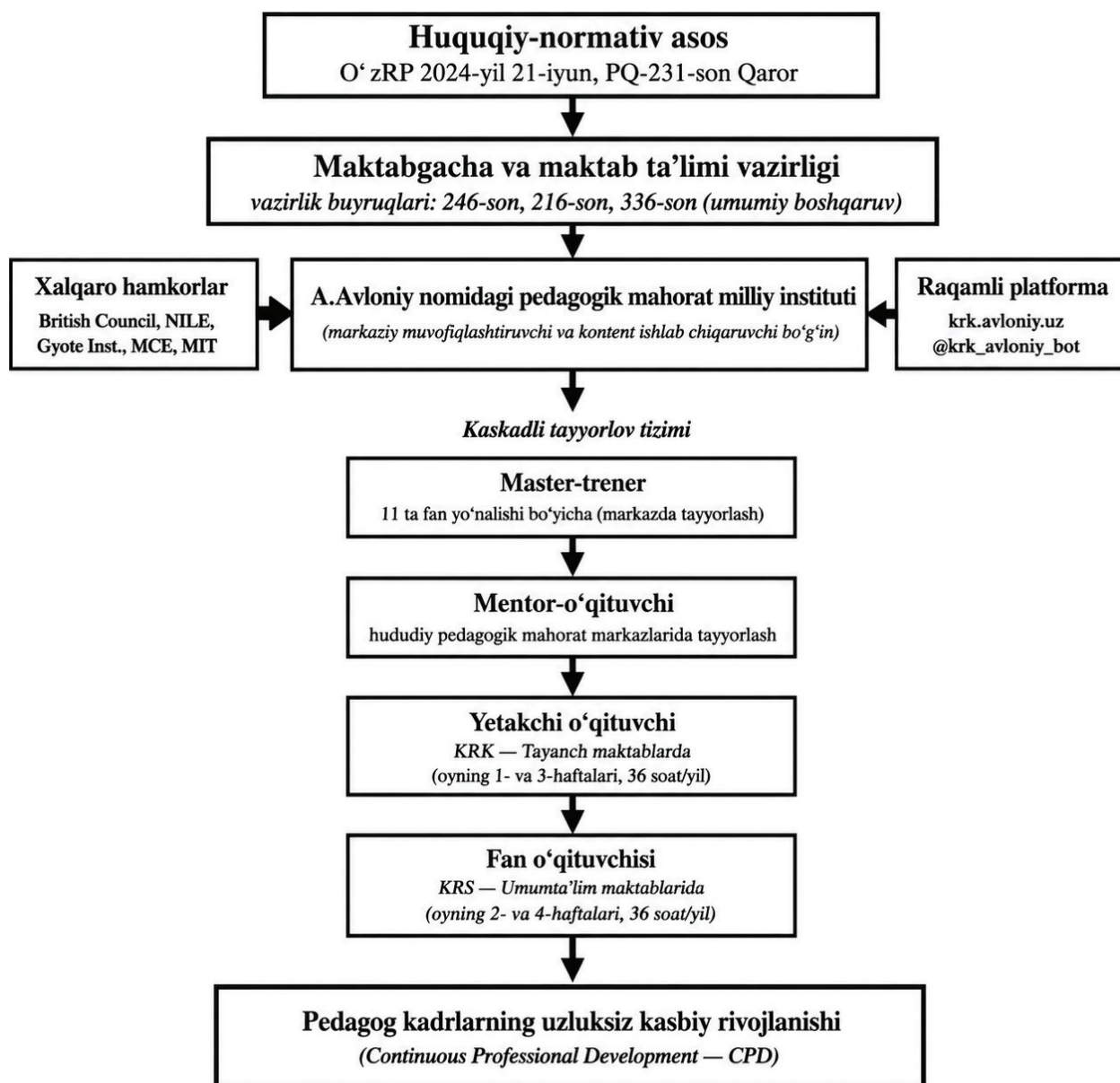
Kasbiy rivojlanishning kaskadli (Cascade) modeli bo'yicha D.Hayesning tadqiqotlari alohida ahamiyat kasb etadi. U kaskadli modelning ham kuchli, ham zaif tomonlarini aniqlab, modelning samaradorligi ko'p jihatdan trenerlarning sifati, kontent materiallarning standartlashtirilganligi va kaskadning har bir bo'g'inida ma'lumotlarning yo'qotilishini

kamaytirish mexanizmlari bilan belgilanishini ta'kidlagan [8]. Mazkur xulosalar O'zbekistondagi KRK va KRS modelida ishlatiladigan "master-trener – mentor-o'qituvchi – yetakchi o'qituvchi – fan o'qituvchisi" ko'p bosqichli kaskadini baholashda muhim mezon bo'lib xizmat qiladi.

A.Kennedy kasbiy rivojlanishning to'qqizta modelini transmissiyaviy, o'zgartiruvchi va o'zgartiruvchanlikka asoslangan yondashuvlar bo'yicha tasniflagan [7]. Uning tasnifiga ko'ra, mentorlik, jamoaviy o'rganish va amaliyotga asoslangan tadqiqot modellari yuqori darajadagi o'qituvchi avtonomiyasini ta'minlaydi va transformatsion ta'sirga ega bo'ladi. B.Avalos esa o'nyillik mobaynida nashr etilgan 111 ta tadqiqotni umumlashtirgan holda, kasbiy rivojlanishning o'qituvchi o'zlikni anglashi va kasbiy identifikatsiyasiga bog'liq murakkab jarayon ekanligini isbotlagan [15].

Mahalliy ilmiy adabiyotlarda B.Yusupov pedagog kadrlarning kasbiy rivojlanishi muammolarini nazariy-pedagogik jihatdan tadqiq qilgan [12]. G.Nazarova ish tadqiqotida umumta'lim maktablari o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish bo'yicha amaliy yondashuvlarni o'rganib chiqqan [13]. Biroq, KRK va KRS kabi yangi institutsional modellar o'zbek adabiyotida hozircha bevosita tadqiqot mavzusi bo'lmagan, bu esa mazkur maqolaning ilmiy yangiligini belgilaydi.

Tadqiqot sifat va miqdoriy yondashuvlarning kombinatsiyasiga asoslangan aralash metodologiyani qo'llaydi. Tadqiqotning empirik bazasini quyidagi manbalar tashkil etadi: O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarorlari, Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligining KRK va KRS tadbirlariga oid normativ-huquqiy hujjatlari, A.Avloniy nomidagi Pedagogik mahorat milliy institutining tegishli buyruqlari hamda krk.avloniy.uz raqamli platformasidan olingan statistik ma'lumotlar [1; 2; 3].

1-rasm. KRK va KRS modelining tarkibiy-funksional sxemasi.

Tadqiqotda quyidagi metodlardan foydalanilgan:

- 1) normativ-huquqiy bazani o'rganish, modelning huquqiy asoslarini aniqlash uchun – hujjatlarni mazmuniy tahlil qilish metodi;
- 2) qamrov, ishtirokchilar tarkibi, hududiy taqsimot ko'rsatkichlarini umumlashtirish va tahlil qilish uchun – statistik tahlil;
- 3) KRK va KRS modelini xalqaro CPD modellari bilan taqqoslash maqsadida – qiyosiy tahlil;
- 4) modelning ichki tarkibi va element-

lar o'rtasidagi funksional aloqalarni aniqlash uchun – tarkibiy-funksional tahlil;

- 5) 2024–2026 yillar davomida kuzatilgan dinamikani aniqlash maqsadida – tendentsiyalarni aniqlash metodi.

Tahlil quyidagi to'rt o'lchov bo'yicha amalga oshirilgan: **institutsional**-huquqiy o'lchov (model qaysi normativ asoslarga tayanadi?); **tashkiliy-uslubiy o'lchov** (model qanday mexanizm asosida ishlaydi?); **miqdoriy-qamrov o'lchovi** (model qanday miqyosda joriy etilgan?); **raqamli-texnologik o'lchov** (jarayon-

larning raqamlashtirilishi qanday darajada?). Shuningdek, tadqiqotda L.M.Desimone tomonidan taklif qilingan kasbiy rivojlanishning samaradorligini baholash bo'yicha kontseptual asos analitik ramka sifatida ishlatilgan [5]. Tahlil davri 2024-yil iyun oyidan 2026-yil aprel oyiga qadar bo'lgan davrni qamrab oladi.

1. Modelning huquqiy va institutsional asoslari.

O'zbekistonda KRK va KRS modeli qurilishining huquqiy asosini O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 21-iyundagi PQ-231-son "Maktabgacha va maktab ta'limi tashkilotlari xodimlarini uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori tashkil etadi [1]. Mazkur qarorda pedagog va mutaxassis kadrlar kasbiy rivojlanishining uzluksizligini ta'minlash maqsadida barcha umumiy o'rta ta'lim muassasalarida "Kasbiy rivojlanish soati", tayanch umumiy o'rta ta'lim muassasalarida esa, shuningdek, "Kasbiy rivojlanish kuni" shakllari bosqichma-bosqich joriy etilishi belgilangan.

Qarorning ijrosi bo'yicha Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi tomonidan 2024-yil 7-avgustdagi 246-sonli buyruq qabul qilingan bo'lib, unda KRK va KRS tadbirlarini o'tkazish tartibi tasdiqlangan va fanlar kesimida bosqichma-bosqich joriy etilishi rejalashtirilgan [2].

Birinchi bosqichda – 2024-yil 2-oktyabr kunidan boshlab – aniq (matematika, informatika va axborot texnologiyalari) va tabiiy (fizika, kimyo, biologiya, geografiya) fanlar o'qituvchilari uchun tadbirlar boshlangan.

Ikkinchi bosqichda – 2025-yil 31-yanvardan xorijiy til (ingliz tili) fani o'qituvchilari hamda 2025-yil 15-fevraldan boshlang'ich ta'lim o'qituvchilari uchun tadbirlar joriy qilindi.

Uchinchi to'liq bosqich – 2025–2026-o'quv yilidan boshlab – 11 ta fan yo'nalishini qamrab olib, ijtimoiy fanlar (tarix, davlat va huquq asoslari, tarbiya), filologiya (ona tili va

adabiyoti, o'zbek tili/rus tili), tabiiy va aniq fanlar, xorijiy tillar (ingliz, nemis, fransuz), hamda amaliy yo'nalishdagi fanlarni (tasviriy san'at, chizmachilik, texnologiya) o'z ichiga olgan [3].

Soatlar nisbati nuqtai nazaridan, har bir o'qituvchi uchun yil davomida jami 72 soat kasbiy rivojlanish hajmi belgilangan: oyning 1- va 3-haftalarida o'tkaziladigan KRK doirasida 36 soat hamda 2- va 4-haftalarida o'tkaziladigan KRS doirasida 36 soat. Bunday "ikki haftalik sikli" pedagogga muntazam, ammo asosiy o'quv yuklamasiga to'sqinlik qilmaydigan formatda kasbiy rivojlanish imkoniyatini taqdim etadi. Bu jihat L.M.Desimonedan ko'rsatilgan "davomiylik" (sustained duration) mezonini bilan tom ma'noda mos keladi [5].

Institutsional jihatdan modelning markaziy bo'g'ini sifatida A.Avloniy nomidagi pedagogik mahorat milliy instituti, hududiy pedagogik mahorat markazlari, Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti hamda Chirchiq davlat pedagogika universiteti aniqlangan.

2. Kaskadli tayyorlov modelining tarkibiy-funksional tahlili.

KRK va KRS modeli tarkibiy jihatdan ko'p bo'g'inli kaskadli tayyorlovga asoslanadi. Kaskadning yuqori bo'g'inini master-trenerlar tashkil etadi. 2025–2026-o'quv yili uchun A.Avloniy nomidagi pedagogik mahorat milliy institutida 11 ta fan yo'nalishi bo'yicha 292 nafar master-trener tanlab olingan va tasdiqlangan. Master-trenerlarni tanlab olishda hududiy markazlardan 297 nafar nomzod ro'yxati taqdim etilgan, ya'ni tanlov koeffitsiyenti 1,02:1 ni tashkil etgan. Bu mintaqaviy darajada malakali kadrlarning yetarli darajada bo'lganligi bilan birga, tanlov tizimida tanlov darajasining ham yuqori bo'lganligini tasdiqlaydi.

Master-trenerlarning hududiy taqsimoti deyarli teng – har bir hududda o'rta hisob-

da 20-22 nafar master-trener tayinlangan. Eng kam ko'rsatkich Toshkent viloyatida – 19 nafar, eng yuqorisi Sirdaryo viloyati va Xorazm viloyatida – 22 nafardan. Fanlar kesimida esa eng katta tarkib tabiiy fanlar (40 nafar) va aniq fanlar (31 nafar) bo'yicha shakllantirilgan, eng kam – nemis tili (13 nafar) va fransuz tili (14 nafar) bo'yicha. Ushbu nomutanosiblik fan yo'nalishlari bo'yicha ehtiyojlarning ob'ektiv farqlanishi bilan izohlanadi va xorijiy hamkorlar (Gyote Instituti, Fransiya elchixonasi) ishtirokining ahamiyatini oshiradi.

Kaskadning ikkinchi bo'g'inini mentor-o'qituvchilar tashkil etadi. 5-12-avgust kunlari hududiy boshqarmalar va pedagogika markazlari tomonidan jami 9 425 nafar o'qituvchi nomzod sifatida ko'rsatilgan. Mazkur nomzodlar o'rtasidan har bir hudud uchun oldindan belgilangan ehtiyojga muvofiq saralash o'tkazilib, jami 3 901 nafar mentor-o'qituvchilikka tavsiya qilingan, 157 nafari esa zaxiraga kiritilgan. Ushbu jarayonda muhim metodologik nuans shundaki, har bir hudud uchun mentor-o'qituvchilar bo'yicha ehtiyoj o'sha hududdagi umumta'lim muassasalari, yetakchi o'qituvchilar va fan o'qituvchilarining umumiy soniga mutanosib (proportional) ravishda belgilangan [10].

Ushbu yondashuv natijasida ehtiyoj ko'rsatkichlari hududlar kesimida sezilarli darajada farqlanadi: eng ko'p maktablar (1 233 ta), 88 859 nafar yetakchi va fan o'qituvchilariga ega Qashqadaryo viloyatida ehtiyoj 443 nafar mentor-o'qituvchini tashkil etgan; xuddi shunday, Samarqand viloyatida – 439 nafar, Toshkent viloyatida – 330 nafar; nisbatan kichik miqyosli Sirdaryo viloyatida esa – atigi 128 nafar, Navoiy viloyatida – 140 nafar. Demak, saralash jarayoni faqat nomzodlarning sifat ko'rsatkichlari emas, balki ayni paytda har bir hududning ob'ektiv ta'lim infratuzilmasi miqyosi va kadrlar ehtiyoji asosida olib borilgan. Bu yondashuv ham miqdoriy (har bir

hudud o'z ehtiyojiga muvofiq mentorlar bilan ta'minlanishi), ham hududiy adolat (kichik hududlarning haddan tashqari, katta hududlarning yetarli darajada mentor-o'qituvchilar bilan qoplanishi) tamoyillariga asoslanadi. Shu nuqtai nazardan, mentor-o'qituvchilarni saralash ham sifat-ekspertizaga, ham ehtiyoj-asosli kvotali taqsimotga asoslangan ikki tomonlama mexanizm sifatida tavsiflanishi mumkin.

Kaskadning uchinchi bo'g'inini 88 859 nafar yetakchi o'qituvchi tashkil etadi – bular tayan-ch maktablar (jami 1 550 ta) negizida tashkil etilgan KRK tadbirlarida bevosita ishtirok etadigan kadrlardir. Eng quyi bo'g'inida esa jami 351 143 nafar fan o'qituvchisi joylashgan bo'lib, ular o'z maktablarida o'tkaziladigan KRS tadbirlari orqali tizimga jalb etiladi. Umumiy qamrov 443 743 nafarni tashkil etib, bunga master-trenerlar, mentorlar va yetakchi o'qituvchilarni qo'shganda jami 536 990 nafarga yetadi. Ushbu raqam Markaziy Osiyo mintaqasida tashkil etilgan eng yirik miqyosli pedagogik kasbiy rivojlanish dasturlaridan birini namoyon etadi.

Bunday kaskadli model D.Hayesning klassik nazariyasi nuqtai nazaridan tahlil qilinganda, modelda kaskadning har bir bo'g'inida bilim va metodikalarning yo'qotilishi xavfi mavjud bo'ladi [8]. O'zbekiston modelida ushbu xavfni kamaytirish maqsadida bir nechta strategiyalar qo'llanilgan: *birinchidan*, kontent materiallar markazlashtirilgan tarzda Pedagogik mahorat milliy instituti tomonidan ishlab chiqilgan; *ikkinchidan*, o'quv reja va dasturlar 11 ta fan bo'yicha standartlashtirilgan va 24 ta taqriz (10 ta tashqi va 10 ta ichki) bilan ekspertizadan o'tgan; *uchinchidan*, krk.avloniy.uz platformasi orqali har bir bo'g'in darajasidagi sifat ko'rsatkichlari real vaqt rejimida monitoring qilinadi.

3. Qamrov ko'lamini va dinamikasini miqdoriy tahlil.

Qamrov dinamikasini tahlil qilish modelning miqyosi va o'sish sur'atini ko'rsatadi.

2024–2025-o‘quv yilida (birinchi va ikkinchi bosqichlar davomida) tizim qamroviga jami 276 664 nafar fan o‘qituvchisi jalb etilgan: 47 651 nafar ingliz tili, 117 118 nafar boshlang‘ich ta‘lim, 54 202 nafar aniq fanlar va 57 693 nafar tabiiy fanlar o‘qituvchilari. 2025–2026-o‘quv yilida esa, 11 ta fan yo‘nalishi to‘liq qamrab olinishi bilan ishtirokchilar soni 536 990 nafarga yetdi. Bu bir yilda qamrovning ikki barobardan ortiq o‘sganligini bildiradi. Bunday dinamika modelning huquqiy va institutsional asoslari mustahkam bo‘lganligi va davlatning siyosiy irodasi yuqori darajada ekanligini tasdiqlaydi.

Hududiy taqsimot nuqtai nazaridan tayanch maktablar soni quyidagicha: Qashqadaryo

viloyatida – 191 ta, Samarqand viloyatida – 175 ta, Toshkent viloyatida – 159 ta. Eng kam ko‘rsatkich Xorazm viloyatida (65 ta) va Buxoro viloyatida (76 ta) qayd etilgan. Tayanch maktablar zichligi maktablar umumiy soniga nisbatan hisoblansa, eng yuqori zichlik (taxminan 24%) Sirdaryo viloyatida (313 maktabdan 81 tasi), eng past – Farg‘ona viloyatida (962 maktabdan 89 tasi, ya‘ni 9,3%) kuzatiladi. Mazkur tafovutlar kelajakda tayanch maktablar tarmog‘ini optimallashtirish va hududiy ehtiyojlarga moslashtirish bo‘yicha keyingi siyosiy qarorlar zaruratini ko‘rsatadi.

Fanlar kesimida ko‘pgina tayanch maktablar bir vaqtning o‘zida bir nechta fan yo‘nalishi bo‘yicha tayanch maktab vazifasini bajaradi.

1-jadval.

Hududlar kesimida tayanch maktablar taqsimoti

T/r	Hudud nomi	Tayanch maktablar soni					
		Jami	Shundan				
			1 ta fanga tayanch maktablar soni	2 ta fanga tayanch maktablar soni	3 ta fanga tayanch maktablar soni	4 ta fanga tayanch maktablar soni	5 ta fanga tayanch maktablar soni
1.	Qoraqalpog‘iston Respublikasi	108	67	21	18	2	0
2.	Andijon viloyati	124	104	18	2	0	0
3.	Buxoro viloyati	76	43	26	6	1	0
4.	Jizzax viloyati	84	19	23	37	5	0
5.	Qashqadaryo viloyati	191	42	57	90	2	0
6.	Navoiy viloyati	79	51	14	12	2	0
7.	Namangan viloyati	105	62	21	19	3	0
8.	Samarqand viloyati	175	52	22	99	2	0
9.	Surxondaryo viloyati	130	101	23	6	0	0
10.	Sirdaryo viloyati	81	55	19	7	0	0
11.	Toshkent viloyati	159	125	27	7	0	0
12.	Farg‘ona viloyati	89	34	25	25	4	1
13.	Xorazm viloyati	65	27	17	21	0	0
14.	Toshkent shahar	84	63	18	3	0	0
Jami		1550	845	331	352	21	1

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, jami 1 550 ta tayanch maktabdan 845 tasi (54,5%) bitta fan bo'yicha, 331 tasi (21,4%) ikkita fan bo'yicha, 352 tasi (22,7%) uchta fan bo'yicha, 21 tasi (1,4%) to'rtta fan bo'yicha, faqat bit-tasi (Farg'ona viloyatida) beshta fan bo'yicha tayanch maktab maqomiga ega. Ko'p fanli tayanch maktablar (multi-disciplinary hub-schools) yondashuvi resurslardan unumli foydalanish nuqtai nazaridan ijobiy hisoblanadi.

4. Raqamlashtirish va krk.avloniy.uz platformasi.

Yarim millionlik miqyosdagi pedagogik dasturni samarali boshqarish, shaffof monitoring va tahlilni yo'lga qo'yish maqsadida A.Avloniy nomidagi Pedagogik mahorat milliy instituti tomonidan **krk.avloniy.uz** elektron platformasi hamda unga integratsiyalashgan **@krk_avloniy_bot** telegram boti ishlab chiqilgan va amaliyotga joriy etilgan. Mazkur platforma orqali quyidagi funksional imkoniyatlar amalga oshiriladi: yetakchi o'qituvchilarning davomatini elektron qayd etish; treninglar yakunida bilim va ko'nikmalarni standartlashtirilgan testlar orqali baholash; mentor-o'qituvchilar tomonidan o'tkazilgan treninglar sifatini ham yuqori, ham quyi bo'g'inlardan baholash; o'quv materiallarini markazlashgan holda yetkazib berish; barcha jarayonlarni maxsus dashboard orqali real vaqt rejimida tahlil qilish.

Platforma effektivligini baholovchi muhim ko'rsatkichlar quyidagilardan iborat: mentor-o'qituvchilarni platformaga kiritish koeffitsiyenti 97,49%, yetakchi o'qituvchilarni kiritish koeffitsiyenti 98,13%. Bunday yuqori ko'rsatkichlar tashkiliy jarayonlar va texnik integratsiya asosan to'liq yo'lga qo'yilganligini bildiradi. Bunda mavjud 2-3% farq foydalanuvchi savodxonligi, internet ulanishi sifati va texnik moslashuv bilan bog'liq omillar bilan izohlanishi mumkin. Solishtirish uchun, OECD mamlakatlarida pedagoglar uchun yaratilgan

o'xshash platformalarda foydalanish ko'rsatkichi o'rtacha 70-85% atrofida kuzatiladi [9; 15].

Sertifikatlashtirish jarayoni ham raqamli yechim bilan ta'minlangan. Buyruq talablariga muvofiq, KRK va KRS tadbirlarida to'liq ishtirok etgan va belgilangan topshiriqlarni bajargan o'qituvchilarga sertifikat berilishi nazarda tutilgan. Bugungi kunga qadar krk.avloniy.uz platformasi orqali 82 253 nafar yetakchi o'qituvchi yakuniy nazorat testlarini topshirgan va "Uzluksiz kasbiy ta'lim" elektron platformasida QR-kod bilan tasdiqlangan elektron-raqamli sertifikatga ega bo'lgan [12]. Bu ko'rsatkich nafaqat tizim shaffofligini ta'minlaydi, balki o'qituvchilarning kasbiy portfoliosi shakllanishi uchun zarur hujjatli asosni ham yaratadi.

Raqamli monitoring nuqtai nazaridan O'zbekiston modeli o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishini empirik o'lchash uchun keng qamrovli ma'lumotlar bazasini shakllantirmoqda. Bu kelgusida har bir o'qituvchi profilini individuallashtirish, lokal va hududiy darajadagi ehtiyojlarni aniqlash hamda fan-mazmuni bo'yicha tabaqalashtirilgan kontentni avtomatik tarzda tavsiya qilish imkoniyatlarini ochib beradi. Hozirgi paytda mavjud platforma birinchi bosqich vazifasini bajarmoqda, keyingi rivojlanish bosqichlarida sun'iy intellektga asoslangan adaptiv ta'lim modullari integratsiyasi istiqbollidir [11; 16].

5. Xalqaro hamkorlikning tashkiliy roli.

KRK va KRS modelining xarakterli xususiyatlaridan biri uning xalqaro hamkorlik tarmog'ining keng qamrovligida ko'rinadi. Modelning o'quv reja va dasturlarini hamda kontent materiallarini ishlab chiqish jarayonida quyidagi xalqaro hamkorlar bilan strategik sheriklik o'rnatilgan: Britaniya Kengashi (British Council), Buyuk Britaniyaning Norwich Institute for Language Education (NILE), Singapurning Marshall Cavendish Education (MCE), Fransiyaning O'zbekiston-

dagi elchixonasi ta'lim va hamkorlik bo'yicha mintaqaviy attashesi, Gyote Instituti hamda Groupe Hatier International va Alliance Française de Tachkent.

Xalqaro hamkorlikning tashkiliy roli ikki yo'nalishda namoyon bo'ladi. Birinchidan, mazmun-uslubiy: 25-27-avgust kunlari NILE bilan hamkorlikda kontent ishlab chiqish bo'yicha 40 nafar mutaxassis ishtirokida o'quv seminari tashkil etilgan; 25-30-avgust kunlari Gyote Instituti bilan hamkorlikda nemis tili fani bo'yicha 40 nafar ishtirokchi bilan seminar o'tkazilgan; Fransiya tomonining ishtirokida 50 nafar ishtirokchi bilan fransuz tili kontentini ishlab chiqishga oid seminar tashkil etilgan. Ikkinchidan, sifat nazorati: tashqi hamkorlar dasturlarning xalqaro standartlarga muvofiqligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Dasturlarga olingan 24 ta taqrizning 10 tasi tashqi mutaxassislar tomonidan beriganligi shu jihatda ko'rinadi.

Alohida e'tiborga molik bo'lgan tashabbus – 2026-yil 6-yanvarda Maktabgacha va maktab ta'limi vazirining 2-son buyrug'i bilan tasdiqlangan Massachusetts texnologiya instituti (MIT) sun'iy intellekt ta'lim dasturi asosida informatika fani o'qituvchilarini o'qitishni tashkil etish to'g'risidagi yo'riqnoma [3]. Mazkur dastur doirasida 71 ta tuman (shahar)larda jami 6 467 nafar o'qituvchilari uchun KRK tadbirlari tashkil etildi. Bu O'zbekiston ta'lim tizimida sun'iy intellekt sohasi bo'yicha o'qituvchilarni tayyorlash bo'yicha yirik miqyosli tashabbusdir [16].

6. Sifat nazorati va o'qitish dasturlarining mazmuniy tarkibi.

KRK va KRS modelining muhim xususiyatlaridan biri – uning dastur va mazmuniy ekspertizasidan o'tkazilishidir. 15–17-iyul kunlari A.Avloniy nomidagi pedagogik mahurat milliy institutda 55 nafar tajribali mutaxassis (prezident va ixtisoslashtirilgan maktablar, hududiy pedagogik mahorat markazlarining

vakillari) ishtirokida o'quv-seminar tashkil etilgan, uning natijasida 11 ta fan yo'nalishi bo'yicha 72 soatga (36 soat KRK + 36 soat KRS) mo'ljallangan o'quv reja va dasturlar ishlab chiqilgan. Dasturlar mazmuni respublikada prezident va ixtisoslashtirilgan maktablarda yo'lga qo'yilgan kasbiy rivojlanish kurslari hamda pedagog kadrlarning attestatsiyasi natijalari tahlili asosida ishlab chiqilgan. Bu yondashuv K.Kennedyning kasbiy rivojlanish modellari tasnifida "evidence-based" yondashuv sifatida e'tirof etiladi va kuchli ilmiy asosga ega [7].

Sifat kafolatining yana bir muhim elementi – Britaniya Kengashi (British Council) va Buyuk Britaniyaning NILE instituti, Singapurning Marshall Cavendish Education (MCE), Gyote Instituti hamda Fransiyaning O'zbekistondagi elchixonasi kabi xalqaro hamkorlar bilan amalga oshirilgan ekspertiza va metodik konsultatsiyadir. Tashqi ekspertlarning ishtiroki nafaqat dasturlarning xalqaro standartlarga muvofiqligini ta'minlaydi, balki milliy pedagogik kadrlar bilan xorijiy mutaxassislar o'rtasidagi bilim almashinuvini ham faollashtiradi. Bu jihat T.R.Guskeyning fikrlari bilan mos keladi, unga ko'ra samarali kasbiy rivojlanish dasturlari faqat o'qituvchining individual o'sishi emas, balki butun pedagogik hamjamiyatning kollektiv kompetentsiyasini rivojlantirishga qaratilishi kerak [6].

Tadqiqot natijalari KRK va KRS modelining bir qator kuchli tomonlarini aniqlash imkonini berdi. Birinchidan, modelda kasbiy rivojlanishning xalqaro adabiyotda asoslab berilgan eng muhim mezonlari – davomiylik, fan-mazmunga yo'naltirilganlik, faol ta'lim, kollegiallik va kogerentlik [4; 5] institutsional darajada amalga oshirilgan. Yiliga 72 soat va ikki haftalik sikllarga taqsimlangan ish o'rnida ta'lim olish formati ushbu mezonlarga to'liq mos keladi. Ikkinchidan, kontent materiallarining markazlashtirilgan tarzda ishlab chiqilishi

va ekspertizadan o'tkazilishi kaskadli modelning klassik xatari bo'lgan "ma'lumot yo'qotilishi" muammosini sezilarli darajada kamaytiradi [8].

Uchinchi, raqamli platformaning markazlashtirilgan tarzda joriy etilishi ta'lim tizimini boshqarishda data-driven yondashuvni real vaqt rejimida amalga oshirish imkonini beradi. To'rtinchi, xalqaro hamkorlik tarmog'ining keng qamrovligi (Britaniya, Fransiya, Germaniya, Singapur, AQSh bilan strategik sheriklik) milliy ta'lim mazmunini global standartlar bilan moslashtirish va o'qituvchilarning xalqaro tajribaga kirish imkoniyatini oshiradi. Beshinchidan, bir yil davomida qamrov ikki baravardan ortiq o'sganligi modelning kengayuvchanligini (scalability) tasdiqlaydi.

Xalqaro tajriba bilan taqqoslaganda, O'zbekiston modeli bir qator o'ziga xosliklarga ega: Sloveniya, Finlyandiya yoki Singapur kabi mamlakatlarda kasbiy rivojlanish asosan o'qituvchi avtonomiyasiga asoslangan portfolio yondashuvi bilan tashkil etilsa, O'zbekistonda model markazlashtirilgan, standartlashtirilgan kaskadli yondashuvga asoslangan [9; 14]. Bu O'zbekiston kontekstida – keng miqyosdagi tizim va hudud farqlanishlari sharoitida sifat darajasini birlashtirish nuqtai nazaridan asoslangan tanlovdir. Biroq, model rivojlantirishining keyingi bosqichlarida, asosiy infrazuzilma shakllantirilgandan so'ng, o'qituvchining individual ehtiyojlariga moslashtirilgan, ko'proq avtonomiyaga asoslangan elementlarni qo'shish maqsadga muvofiq.

O'tkazilgan tadqiqot natijasida quyidagi xulosalar shakllantirildi.

Birinchidan, 2024-yildan boshlab joriy etilgan "Kasbiy rivojlanish kuni" va "Kasbiy rivojlanish soati" modeli pedagog kadrlarning uzluksiz kasbiy rivojlanishini institutsional darajada ta'minlovchi yangi paradigmani anglatadi. Model O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-231-son qarori va vazir-

likning tegishli buyruqlari bilan mustahkam huquqiy asosga ega bo'lib, A.Avloniy nomidagi pedagogik mahorat milliy instituti markazida ko'p tarmoqli institutsional tuzilmaga tayanadi.

Ikkinchidan, modelda qo'llaniladigan kaskadli tayyorlov tizimi (master-trener – mentor-o'qituvchi – yetakchi o'qituvchi – fan o'qituvchisi) D.Hayes nazariyasi tomonidan aniqlangan klassik xatarlarni markazlashtirilgan kontent ishlab chiqish, qattiq tanlov va raqamli monitoring orqali sezilarli darajada kamaytiradi.

Uchinchi, krk.avloniy.uz raqamli platformasi va @krk_avloniy_bot telegram boti tizimning samarali boshqaruvini ta'minlovchi muhim quroldir. Platformada mentor-o'qituvchilar va yetakchi o'qituvchilarning faollashtirish ko'rsatkichlari mos ravishda 97,49% va 98,13% darajasiga yetganligi tashkiliy jarayonlarning yuqori darajada to'g'ri yo'lga qo'yilganligini bildiradi.

To'rtinchi, xalqaro hamkorlik tarmog'i (British Council, NILE, Marshall Cavendish, Gyote Instituti, Fransiya elchixonasi, MIT) modelning sifat va xalqaro standartlarga moslashuvini ta'minlovchi muhim element hisoblanadi. MIT sun'iy intellekt dasturining 2026-yildan informatika o'qituvchilari uchun joriy etilishi O'zbekiston ta'limini global akademik darajaga integratsiyalashga xizmat qiladi.

Beshinchidan, tadqiqot quyidagi yo'nalishlarda kelgusi tahlillarni o'tkazish zaruratini ko'rsatdi: a) modelning o'quvchi natijalariga ta'sirini empirik baholash; b) hududiy farqlarni qisqartirishga qaratilgan adresli strategiyalarni ishlab chiqish; c) o'qituvchining individual ehtiyojlariga moslashtirilgan ko'proq avtonomiyaga asoslangan komponentlarni qo'shish; d) sun'iy intellektga asoslangan adaptiv ta'lim modullarini platformaga integratsiya qilish. Bu yo'nalishlardagi keyingi tadqiqotlar modelni doimiy ravishda takomillashtirish va xalqaro miqyosda namunaviy keysga aylantirish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Maktabgacha va maktab ta'limi tashkilotlari xodimlarini uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2024-yil 21-iyundagi PQ-231-son Qarori // O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami. – Toshkent, 2024.
2. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirining "Kasbiy rivojlanish soati" va "Kasbiy rivojlanish kuni" tadbirlarini o'tkazish tartibini tasdiqlash to'g'risidagi 2024-yil 7-avgustdagi 246-sonli buyrug'i. – Toshkent, 2024.
3. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirining "2025–2026-o'quv yilida "Kasbiy rivojlanish kuni" va "Kasbiy rivojlanish soati" tadbirlarini tashkil etishga tayyorgarlik ko'rish to'g'risida"gi 2025-yil 30-iyundagi 216-son buyrug'i. – Toshkent, 2025.
4. Darling-Hammond L., Hyler M.E., Gardner M. Effective Teacher Professional Development. – Palo Alto, CA: Learning Policy Institute, 2017. – 76 p.
5. Desimone L.M. Improving Impact Studies of Teachers' Professional Development: Toward Better Conceptualizations and Measures // Educational Researcher. – 2009. – Vol. 38, No. 3. – Pp. 181–199.
6. Guskey T. R. Professional Development and Teacher Change // Teachers and Teaching: Theory and Practice. – 2002. – Vol. 8, No. 3. – Pp. 381–391.
7. Kennedy A. Models of Continuing Professional Development: A Framework for Analysis // Professional Development in Education. – 2014. – Vol. 40, No. 3. – Pp. 336–351.
8. Hayes D. Cascade Training and Teachers' Professional Development // ELT Journal. – 2000. – Vol. 54, No. 2. – Pp. 135–145.
9. OECD. TALIS 2018 Results (Volume I): Teachers and School Leaders as Lifelong Learners. – Paris: OECD Publishing, 2019. – 248 p.
10. Ismailov A.A. Rahbar kadrlar boshqaruv kompetentligining rivojlanishiga ta'sir ko'rsatuvchi komponentlar. "Maktab ta'limi: muammolar, izlanishlar, yechimlar", 2026. 6(3), 1–11. <https://doi.org/10.5281/zenodo.19478313>
11. Ismailov A.A. Raqamli ta'lim muhitida maktab direktorlari faoliyatini raqamli transformatsiya asosida takomillashtirish va boshqaruv samaradorligini oshirish. "Maktab ta'limi: muammolar, izlanishlar, yechimlar", 2026. 6(4), 1–9. 10.66023/MT/v2026_i286/334.
12. Yusupov B. Pedagog kadrlarning kasbiy rivojlanishi: nazariya va amaliyot. – Toshkent: "Fan va texnologiya" nashriyoti, 2023. – 224 b.
13. Nazarova G. Umumta'lim maktablari o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish // Pedagogika ilmiy jurnali. – 2024. – № 2. – B. 45–58.
14. Mizell H. Why Professional Development Matters. – Oxford, OH: Learning Forward, 2010. – 32 p.
15. Avalos B. Teacher Professional Development in Teaching and Teacher Education over Ten Years // Teaching and Teacher Education. – 2011. – Vol. 27, No. 1. – Pp. 10–20.
16. UNESCO. Global Education Monitoring Report 2020: Inclusion and Education – All Means All. – Paris: UNESCO Publishing, 2020. – 422 p.